

7. Shannon, R. *Simulation systems: the art and science [Ymytacyonnoe modelyrovanye system: yskusstvo y nauka]*. Moscow: Mir, 1978. Print.
8. Lennquist Montán, K., Khorram-Manesh, A., Örténwall, P., Lennquist, S. "Development of a new simulation model for evaluation and comparison of different triage methods. " *Prehosp Disast Med* 24(2) (2009): 144-145.
9. Lennquist Montán, K., Khorram-Manesh, A., Örténwall, P., Lennquist, S. "Experiences from a new simulation model designed both for training and evaluation of methodology in major incident response. " *Eur J Trauma Emerg Surg* 1 (2010): 111.
10. Blyznjuk, M.D., Voljanskyj, P.B., Ghafarova, M.T., Ghur'jev, S.O., Dolghyj, M.L., Iskra, N.I., Kryljuk, V.O., Kuzjmin, V.Ju., Matjash, V.I., Sacyk, S.P., and Terent'jeva, A.V. *Medical and biological protection in emergencies [Medychnyj ta biologichnyj zakhyst za umov nadzvyhajnykh situacij]*. Kharkiv: FOP Panov A.M., 2016. Print.
11. Voljanskyj, P.B., Dolghyj, M.L., Terent'jeva, A.V., Strjuk, M.P. and Drozdenko, N.V. "Medical emergency response as an integral part of civil protection [Medychne reaghuвання na nadzvyhajni situaciji jak nevid'jemna skladova cyvilnogho zakhystu]." *Scientific Journal of the Institute of Public Administration in the sphere of civil protection* 3. (2015): 40–56. Print.
-

УДК.342.98

*Криштал' Т. М., д.е.н., доц., ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, м. Черкаси,
Білека А. А., к.ю.н., доц., ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, м. Черкаси*

*Kryshstal' T., Doctor in Economical Sciences, Associate Professor, Head of the
Department of Management in Civil Defense Sphere in Cherkasy Fire Safety Institute
named after Chornobyl heroes by National University of Civil Protection of Ukraine,
Cherkasy,*

*Bileka A., Phd in Law Sciences, Associate Professor, Reader of the Department of
Management in Civil Defense Sphere in Cherkasy Fire Safety Institute named after
Chornobyl heroes by National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy*

КОДЕКС ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ СПІВРОБІТНИКА ПІДРОЗДІЛУ ДСНС УКРАЇНИ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ PROFESSIONAL ETHICS CODE FOR THE OFFICIALS OF UNITS OF SSES IN UKRAINE: GUIDELINES FOR DEVELOPMENT AND IMPLEMENTA- TION

*Стаття присвячена дослідженню загальнотеоретичних аспектів регулювання
моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС Укра-
їни та стану її нормативно-правового регулювання.*

Ключові слова: моральна культура, моральні норми, моральні принципи, мораль-
ні якості, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, органи і підрозділи цивіль-

The article is devoted to the general theoretical aspects of regulation of moral culture of junior enlisted and military establishment in bodies and units of SSES in Ukraine and the conditions of its legal regulation.

Key words: *moral culture, moral norms, moral principles, moral qualities, State Service of Ukraine in Emergency Situations, bodies and units of civil safety, Code of Professional Ethics of SSES Official.*

Постановка проблеми. Складні економічні, політичні, соціальні процеси в сучасному суспільстві демонструють нагальну необхідність пошуку нових підходів до багатьох невирішених проблем регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України.

Сучасні наукові дослідження, численні виступи в ЗМІ свідчать, що розбудова державності в Україні супроводжується моральною кризою в суспільстві, швидкою і радикальною зміною моральних орієнтирів, відсутністю стійких моральних цінностей тощо. Останнім часом ця проблематика вийшла на передній план науки державного управління. З прикрістю слід констатувати, що загальні негативні процеси не минули і морального стану рятувальників, об'єктивна оцінка якого яскраво свідчить про нагальну потребу підвищувати рівень їх моральної та професійної культури в цілому.

Моральна культура рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України – це якісна характеристика морального розвитку і моральної зрілості особистості співробітника, яка, на наше глибоке переконання, знаходить свій прояв у наступних площинах: по-перше, у культурі моральних почуттів, тобто здатності особистості до співчуття, співпереживання, милосердя; по-друге, культурі етичного мислення, як раціональній складовій моральної свідомості, що виражається у знанні моральних вимог суспільства, здатності фахівця свідомо обґрунтувати мету і засоби професійної діяльності; по-третє, культурі поведінки, яка демонструє здатність рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України до морального вибору і практичної реалізації мети, задумів, рішень відповідно до основних моральних цінностей тощо.

Основною функцією моральної культури співробітника є регулювання моральних аспектів його діяльності і моральних відносин у колективі. Головним критерієм рівня моральної культури фахівця виступає його реальна поведінка та ставлення до інших людей, до суспільства в цілому, до виконання службових обов'язків, а також його поведінка поза службою.

Формування моральної культури у співробітника має розпочинатися ще під час навчання у ВНЗ ДСНС України, поряд з процесами його професійної підготовки, інтелектуального і фізичного розвитку, та систематично продовжуватися під час службової підготовки, підвищення кваліфікації, а також шляхом самовиховання та самовдосконалення.

Наведені факти, як видається, досить переконливо демонструють беззапе-

речну актуалізацію дослідження формування морально-етичної компетенції рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України та прищеплення етичних норм і принципів у процесі професійної підготовки фахівців, здатних реалізувати себе в управлінській діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми моралі, моральності та професійної етики були в центрі уваги видатних мислителів, зокрема, Аристотеля, Цицерона, Гіппократа, І. Канта, Г. Гегеля, Г. Сковороди, К. Ушинського та інших.

Над фундаментальними аспектами морального розвитку особистості плідно працювали Г. Ващенко, Л. Виготський, Л. Кольберг, І. Кон, Я. Корчак, А. Макаренко, А. Маслоу, С. Рубінштейн, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинський.

Значний внесок у розвиток науково-теоретичного бачення формування моральної культури особистості внесли вчені: Г. Васянович, І. Грязнов, В. Діуліна, В. Лозовой, С. Крук, В. Плахтій, З. Решетова, О. Савченко, В. Сластьонін, О. Сухомлинська та інші.

Різні аспекти етики, а також безпосередньо моралі та моральності в діяльності пожежно-рятувальних підрозділів, розкривали у своїх працях такі вітчизняні вчені, як В. Садковий, М. Козяр, І. Мовчан, І. М'якуш, М. Омельченко, Р. Лаврецький, В. Гора та інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретична розробка основних шляхів формування та регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України у процесі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Виклад основного матеріалу. Існують окремі види професійної діяльності, які ставлять особливо високі та надвисокі моральні вимоги до осіб, які займаються цією діяльністю. У цих професіях на основі загальних принципів моралі виробляються своєрідні кодекси честі, професійної поведінки, які, поряд із загальноморальними правилами, вбирають і весь, іноді драматичний, досвід даного виду професійної діяльності.

Професійні кодекси виходять із професійної етики і регулюють відносини у професійних спільнотах. Вони ґрунтуються на принципах і нормах професійної етики та містять у собі стандарти поведінки щодо конкретної професії або виду діяльності. Кодекси регламентують поведінку фахівців у різних ситуаціях, характерних для певної професії, підвищують статус спільноти у суспільстві, формують довіру до представників цієї професії, посилюють її значущість.

Одним з перших професійних кодексів стала клятва Гіппократа - кодекс лікарів. Нині кодекси професійної етики розробляють не лише державні установи, а й спілки підприємців, об'єднання банкірів, асоціації рекламних агентств тощо. Наприклад, Кодекс етики і стандартів професійної практики затвердила Українська асоціація менеджерів-консультантів. У ньому закріплено, що члени асоціації зобов'язуються зберігати високий етичний і громадянський рівень діяльності, здійснювати її таким чином, щоб слугувати суспільству відповідно до існуючих професійних стандартів компетентності, об'єктивності та чесності [1].

Кодекси професійної етики, що стали частковим еквівалентом суспільної

моралі, виконують такі соціальні функції:

- пізнавальну, яка реалізується у відображенні об'єктивних процесів суспільно-професійного розподілу праці за конкретних історичних умов;
- регулятивну (забезпечується взаємозв'язок спеціалістів з суспільством; набір специфічних прийомів праці);
- ціннісно-орієнтаційну (даються уявлення про моральний ідеал професіонала, професійні обов'язок, честь, совість, справедливість тощо).

Іноді вважають, що існування поведінкових кодексів та спроба скрупульозної деталізації етичних правил є не зовсім доцільною, оскільки створюються ненавмисні прогалини в регулюванні даних питань. Проте, наявність Кодексу професійної етики має перевагу наочності та підвищує авторитет професії в суспільній думці.

Кодекс має декілька загальних цілей: визначення і стимулювання високих стандартів поведінки, допомога в прийнятті фахівцем рішень, посилення довіри з боку громадян до професійної діяльності. Правила, відображені в ньому, спрямовані на досягнення практично реалізованого мінімуму цілей, і було б нереалістичним очікувати, що вони, наприклад, допоможуть повністю викоренити прояви корупції або взагалі унеможливлять конфлікти між особистісними і суспільними (державними) інтересами. Очевидно, що закріплені в Кодексі стандарти не зможуть регламентувати поведінку співробітників у кожній окремо взятій ситуації. Але, з одного боку, вони слугуватимуть їм системою орієнтирів при вирішенні того чи іншого конкретного поведінкового питання, а з іншого – стануть тією нормативною базою, на якій ґрунтуватимуться конкретні норми і практика дисциплінарних заходів.

Щоб Кодекс був реалістичним, він повинен містити низку необхідних елементів: розумну мету; набір позитивних цінностей, на які слід орієнтуватися; набір понятійних стандартів того, що «можна» і що «не можна». При цьому навіть найкращий документ – не більш ніж відправний пункт постійної роботи з поліпшення етичного клімату в професійному середовищі. Тут важливо дотримуватися головного – Кодекс має бути простим для виконання і важким для перекручування його змісту [2].

Формулювання обов'язків уникати порушення дійсного або уявного характеру, належать як до службової, так і позаслужбової поведінки (діяльності) співробітників. Перелічити всі подібні дії не видається можливим, тому формулювання заборон і вимог у поведінкових кодексах носять загальний характер і поширюються на проступки, що прямо кодексами не згадуються.

Очевидним є також те, що не кожне порушення положень Кодексу може служити підставою для застосування дисциплінарних заходів щодо співробітника, який порушив норми. Які дисциплінарні заходи застосувати, і чи доречні вони взагалі, вирішується на підставі тлумачення тексту Кодексу і залежить від таких чинників, як серйозність порушення, намір співробітника, частота порушень та їх наслідки для інших осіб, а також для діяльності служби цивільного захисту (її авторитету) в цілому.

На нашу думку, Кодекс професійної етики співробітника підрозділу

ДСНС України (далі – Кодекс), як узагальнене зібрання основних професійно-етичних норм поведінки та засобів їх врегулювання, повинен визначити для співробітника ДСНС України: моральні цінності, зобов'язання та принципи служби в органах і підрозділах ДСНС України; професійно-етичні вимоги до службової, позаслужбової та антикорупційної поведінки; принципи формування єдності переконань і поглядів у сфері професійної етики та службового етикету, орієнтовані на професійно-етичний еталон поведінки; способи врегулювання професійно-етичних проблем взаємин співробітників, що виникають у процесі їх спільної діяльності; основи виховання високоморальної особистості співробітника, яка відповідає етичним нормам і принципам, загальнолюдській і професійній моралі. За своїм функціональним призначенням цей Кодекс може виступити методологічною основою формування професійної етики співробітника ДСНС України; орієнтувати співробітника в умовах конфліктів і етичної невизначеності та інших обставин морального вибору; сприяти формуванню у співробітника потреби дотримання професійно-етичних норм поведінки; бути засобом громадського контролю за моральною і професійною поведінкою співробітника тощо.

Завдання, які, на нашу думку, зможе виконати Кодекс, полягають у наступному: забезпечення довіри суспільства та громадян до ДСНС України; підвищення авторитету органів і підрозділів ДСНС України; сприяння ефективному здійсненню співробітниками ДСНС України своїх професійних обов'язків; створення умов для розвитку у співробітників почуття справедливості, відповідальності, гідності та честі, відданості справі, додержання загальнолюдських моральних цінностей, запобігання проявам корупції; формування принципової морально-правової позиції у взаєминах з колегами, керівництвом і громадянами; запобігання корупції у органах і підрозділах ДСНС України; розширення можливостей впливу громадськості на оцінку і якість діяльності ДСНС України; інформування фізичних та юридичних осіб про стандарти поведінки співробітників ДСНС України тощо.

На рівні Кодексу видається доцільним врегулювати наступні загальні обов'язки співробітника: проявляти такі моральні якості, як чесність, об'єктивність, неупередженість, толерантність, добросовісність, справедливість, збалансованість, розумність, розсудливість, стриманість, уважність, ввічливість, повагу до усіх громадян та суспільства в цілому; надавати інтересам громадян та суспільства перевагу над власними особистими інтересами; з повагою ставитися до державних символів України; обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінування; самостійно та сумлінно виконувати свої службові обов'язки на високому професійному рівні на засадах чесності, справедливості, відповідальності, відкритості й прозорості, проявляти ініціативу і творчі здібності, постійно вдосконалювати організацію своєї роботи, передавати досвід колегам; під час виконання службових обов'язків діяти в межах своїх повноважень; виконувати свої посадові обов'язки чесно, неупереджено, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних і юридичних осіб; усвідомлювати, що діяльність оцінюється з

урахуванням рівня підготовки, знання законодавства, компетентності, ініціативності, комунікативних здібностей, здатності вчасно і якісно виконувати службові обов'язки та завдання; здійснювати повне, правдиве та своєчасне розкриття інформації про свою діяльність; дотримуватися етичних норм та правил поведінки під час виконання службових обов'язків та поза службою; вимагати етичної поведінки від інших співробітників під час виконання службових обов'язків та поза службою; дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання та етикету (використання невідповідної форменої атрибутики та носіння під час служби неохайного одягу є неприпустимим); захищати життя, здоров'я та власність громадян, територію, інтереси суспільства і держави у разі виникнення надзвичайних ситуацій; раціонально, ефективно та економно ставитися до надбань, майна органів і підрозділів ДСНС України; не допускати проявів нестриманості у висловлюваннях та поведінки, що дискредитує ДСНС України або зганьбить репутацію співробітника ДСНС України; сприяти розвитку позитивної репутації ДСНС України; своєчасно і точно виконувати накази, рішення ДСНС України, розпорядження і вказівки своїх керівників; утримуватися від виконання рішень чи доручень керівництва, якщо вони суперечать чинному законодавству або становлять загрозу правам, свободам чи інтересам окремих громадян, юридичних осіб, державним або суспільним інтересам; не використовувати службове становище, посадові повноваження чи доступ до службової інформації для отримання неправомірної вигоди як для себе, так і для пов'язаних із собою осіб; суворо заборонено під час виконання службових обов'язків чи у вільний час брати участь у будь-яких діях, що містять нечесність, обман, шантаж, шахрайство, а також у будь-яких інших діях, що можуть негативно відобразитися на власній професійній репутації, порядності та компетентності; неухильно дотримуватись обмежень і заборон, передбачених антикорупційним законодавством, не допускати будь-яких проявів корупції; з гідністю і честю поводитися в позаслужбовий час; під час участі у соціальних мережах, Інтернет-форумах та застосування інших форм спілкування в мережі Інтернет враховувати такі принципи, які втілюються безпосередньо в моральних вимогах до культури взаємовідносин: ввічливість, тактовність, скромність, коректність; відповідально підходити до інформації, яку він розміщує в мережі Інтернет, зокрема, на соціальних сторінках. Співробітник не повинен розміщувати власні зображення та зображення колег, які б могли вплинути на авторитет ДСНС України.

Щодо структури Кодексу, то він, з нашої точки зору, має складатися з такої кількості розділів, які б відповідали найважливішим питанням, що належить вирішити, а саме: 1) загальні положення; 2) основні принципи та норми професійної етики співробітника; 3) запобігання корупції; 4) відповідальність за порушення Кодексу.

У першому розділі цього Кодексу «Загальні положення» мають бути зосереджені статті про: Стаття 1. Предмет регулювання; Стаття 2. Визначення термінів; Стаття 3. Сфера дії Кодексу; Стаття 4. Мета Кодексу; Стаття 5. Призначення Кодексу; Стаття 6. Завдання Кодексу; Стаття 7. Загальні права співробітника; Стаття 8. Загальні обов'язки співробітника.

У другому розділі «Основні принципи та норми професійної етики співробітника» слід зосередити положення про: Стаття 9. Моральні цінності проходження служби в ДСНС України; Стаття 10. Основні принципи поведінки співробітника; Стаття 11. Основні норми професійної етики співробітника; Стаття 12. Основні норми етичної поведінки співробітника у позаслужбовий час; Стаття 13. Етичні норми взаємовідносин у колективі підрозділу ДСНС України.

Розділ 3 «Запобігання корупції», на нашу думку, має містити статті: Стаття 14. Запобігання проявам корупції; Стаття 15. Обмеження щодо використання службових повноважень або свого становища; Стаття 16. Обмеження щодо одержання подарунків.

До розділу 4 «Відповідальність за порушення Кодексу» мають бути включені статті: Стаття 17. Внутрішній контроль за дотриманням норм Кодексу; Стаття 18. Консультації щодо визначення норм поведінки; Стаття 19. Оцінювання дотримання норм професійної етики; Стаття 20. Інформування про порушення норм Кодексу; Стаття 21. Порядок розслідування порушень Кодексу; Стаття 22. Наслідки порушення Кодексу.

Висновки. Варто зазначити, що розробка і впровадження Кодексу професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України є актуальною потребою сьогодення. Зважаючи на невеликий обсяг цієї публікації, її автори визнали за доцільне зупинитися лише на найбільш принципових питаннях концептуального характеру.

З огляду на значущість і багатогранність процесу регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України, автори вважають логічним закріпити основні вимоги до поведінки і етики осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України під час виконання своїх службових обов'язків та поза службою саме на рівні Кодексу, який має ґрунтуватися нормах на Конституції України [3], Кодексу цивільного захисту України [4], законах України «Про запобігання корупції» [5], «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту» [6], Положенні про Державну службу України з надзвичайних ситуацій [7], Положенні про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу [8] та інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах, а також принципах діяльності, спрямованих на підвищення авторитету і зміцнення репутації персоналу ДСНС України.

Норми цього Кодексу мають бути загальними та поширюватися на осіб рядового та начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України незалежно від займаної посади та спеціального звання.

Механізм регулюючого і виховного впливу Кодексу полягає в тому, що він, як і мораль взагалі, є формою внутрішнього контролю, але, будучи оприлюдненим, набуває статусу форми легального, зовнішнього, громадського контролю діяльності персоналу ДСНС України з боку суспільства та побудови уявного іміджу співробітника ДСНС України.

Найважливішою умовою побудови Кодексу, як системи норм, що сприяє формуванню серед осіб рядового і начальницького складу системи відносин на

засадах моралі й стимулює етичну поведінку співробітника, є вирішення проблеми оптимального співвідношення необхідності і свободи його особистості як посадової особи й громадянина, а отже утвердження в системі державного управління особистісної взаємодії.

Кодекс має чітко та стисло визначати етичні норми поведінки співробітників підрозділів ДСНС України. Це звернення до кожного окремого співробітника. Не можна вважати, що співробітник знає, яких етичних норм поведінки чекають від нього у суспільстві, якщо йому ніколи не говорили, в чому вони полягають. Покладання на якийсь неписаний процес засвоєння норм у службовому оточенні є випадковим і недостатнім. Тому чіткий, стислий та доступний виклад етичних норм та моральних принципів, якими повинен керуватися співробітник у своїй професійній діяльності, є важливою запорукою дотримання професійної етики особами рядового і начальницького складу ДСНС України. На нашу думку, на часі рекомендувати ДСНС України виступити із законодавчою ініціативою щодо прийняття Закону України «Про Кодекс професійної етики співробітника підрозділу ДСНС України». Це викличе позитивні зміни, які може отримати процес регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України від зв'язку науки та практики з приводу вдосконалення практики та методології оздоровлення морального клімату в колективі та морального регулювання службових відносин.

Список використаних джерел

1. Ломачинська І. М. Професійна етика : навч. посіб. для дистанц. навчання / [За наук. ред. В. І. Ярошовця]; Відкритий міжнар. Ун-т розвитку людини «Україна» – К., 2005. – 226 с.
2. Скакун О. Ф. Юридическая деонтология : учеб. / О. Ф. Скакун. – Х. : Эспада, 2002. – 504 с.
3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
4. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
5. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.
6. Закон України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту» від 05.03.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-17/page>.
7. Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.
8. Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 593 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-п.5>.

References

1. Lomachins`ka, I.M. *Professional ethics [Profesijna etika]*. Kiev, 2005. Print.

2. Skakun, O.F. Legal deontology [Yuridicheskaja deontologija]. Kharkiv: Espada, 2002. Print.
3. Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. *The Constitution of Ukraine*. N.p., 28 June 1996. Web. 23 Feb. 2017. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page2>>.
4. Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. *The Code of civil protection of Ukraine*. N.p., 02 Oct. 2012. Web. 11 Feb. 2017. <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>>.
5. Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. *On prevention of corruption*. N.p., 14 Oct. 2014. Web. 11 Feb. 2017. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>>.
6. Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. *On disciplinary statute of service of civil protection*. N.p., 05 March 2009. Web. 11 Feb. 2017. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-17/page>>.
7. Ukraine. President of Ukraine. *On the State Emergency Service of Ukraine*. N.p., 16 Jan. 2013. Web. 11 Feb. 2017. <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>>.
8. Ukraine. Cabinet of Ministers of Ukraine. *Regulations on the procedure of the passage of civil protection by persons of ordinary and commanding structure*. N.p., 11 Jule 2013. Web. 11 Feb. 2017. <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-п.5>>.